

ארבע

הניגון המקודש: גוונים, מנהגיו וסיפוריו || מלווה בהבטחה נדירה מפיו של יוצרו מחוללו || מנהגים ייחודיים וחרדת קודש מקיפים אותו מכל עבר || לדמותו של שיר השירים של חצר הקודש ליובאוויטש, ניגון ארבע בבות

יקותיאל יהודה גנזל

הניגון המיוחס:

מעמקי שאול עד מרומי פסגות

אלפי ניגוני קודש מלווים את משעול עבודת האלוקים במשנת חב"ד. ניגונים אשר לב ונוח משמשים בהם בצוותא. כאשר כל ניגון מיועד לימן משלו ולמטרה משלו. "ניגון חסידי בכוחו לרומם את האדם שלושה טפחים", התבטא הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע באחת משיחות הקודש, כשהוא מוסיף: "ניגון אשר רבי הלחין, מרומם עוד יותר" - כשכוונתו על הניגונים המיוחדים שהולחנו על ידי צדיקי בית חב"ד.

בפסגת ניגוני צדיקי בית חב"ד ניצבים 'עשרת הניגונים המכונים' שהולחנו בטוהר על ידי בעל התניא זי"ע, והצריח שעל גבי הפסגה, פסגת הפסגות הוא הניגון המרטיט ד' בבות.

או כהמשך התבטאותו של מרן הריי"צ זי"ע:

"הניגון המיוחס (-כלומר, ארבע בבות) בכוחו להגיבה את האדם מתוך מעמקי השאול עד לתכלית העילוי"¹

התבטאות נשגבה זו, אינה אלא אחת מתוך שרשרת התבטאויות סילודין שהשמיעו מאורי ליובאוויטש בשבחו הרוחני הנעלה של הניגון הלה.

הרה"ק הצמח צדק זי"ע גילה אודות הבטחה נדירה שצורפה לניגון על ידי מחוללו: "יש לנו הבטחה שכאשר ישירו את הניגון ארבע בבות, בכל זמן שיהיה ובכל מקום שיהיה, ישמע אותו רבנו הוקן (-בעל התניא), בכל מקום גבוה ונשגב שרק יהיה שם".²

הציב את האולטימטום, הגה"ח ר' ישראל גייקובסון

לנשמה, שפה משלה. הנשמה לא תדבר בחיתוכי מילים ולא תשמיע את קולה בהברות קולניות. היא פורצת לה דרך אל אוויר העולם בבת קול של המייה. מטפסת על גבי תווים מקודשים שנחצבו בהיכל האצילות ובוקעת מתוך הלב בצלילים ענוגים, עדינים. צלילים ש טוהר. תווים של התפרקות. "ארבע בבות" (או ככינויו הנפוץ: ד' בבות), היא אחת השפות העילאיות ביותר של הנשמה. המייה הטוהרה הזו שנוצרה בטרקלין האש של הראשון לנשיאי חב"ד, הרה"ק בעל התניא זי"ע: הפכה לפס-הקול הנשמתי-רוחני המושמע בכל ירכתי החסידות.

המחזה הבא, הפך לאינטגרלי במחוחות עבודת האלוקים:

בחורים או אברכים היושבים להתועדות או 'תבורה' בחדר אפולוי, מתעלמים התעלמות מוחלטת מקיומם של שיירי הרוג'לה המנוחים לפניהם, גם את יתר שיירי העולם-הזה את וזנוחים הרחק מאחוריהם, ודואים אל-על כאשר נשמחם מפיקי את צלילי ד' בבות'. 'בבא' אחר 'בבא', הקול עושה כברת דרך מטלטלת, רגע אחד עולה בועקה מתייפחת, רגע לאחר מכן יורד כסלע המחליק על מדרון רטוב. והנשמה, כמו מתעלה מעל כל קשיי הקיום, כמו מתרוממת בטיסה שיריה מעל הקטנוניות הוורמת בגדי האגוש. היא מרחפת בעזרת מנוע הסילוון הרוחני שנוצר בלאדי שבבלרוס לפני מאות שנים.

תווי ארבע בבות כפי שגרשמו בחילו בראש פגור הניגנים החב"די

12 | המבשר קהילות | יום שלישי, כ"ד בטבת תש"פ

בבות

ארבע בבות. לא בכל זמן!

כמו הכהן הגדול מאחיו אשר צוה לבלתי יבוא בכל עת אל הקודש: כך גם בליובאוויטש לא נכנסים בכל עת אל קדושת אר"בע בבות' ולא כל העתים שוות לשירת הניגון.
בחרפיות התבטא הרה"ק הריי"צ זי"ע: "אם מנגנים את הניגון בסתם יום של חול, הוא עוד עלול לעורר קטרוגים, חלילה".

'ארבע בבות' מלווה את חסידי ליובאוויטש ברגעים המכוננים בחיים, והוא מושר בעת שמחת ברית המילה, בר מצווה, סעודת ווארט וסעודת תנאים, בשבע-ברכות, ובמיוחד כאשר נכנסים לחופה. תיכף עם הליכתו של החתן לכסות את פני הכלה במנהג ה'באדעקן', מתחילים לשיר את 'ארבע בבות', ולא מפסיקים עד 'סידור הקדושין'. הצלילים המקודשים ואפופי הרו, מלווים איפה את החתן והכלה בעת ייסוד ביתם החדש.

מלבד זאת המנהג בחצר הקודש, לשיר את 'ארבע בבות' בעת התגים המודעים, ובעת התועדויות מיוחדות. יש ימים בהם המי נהג הוא לשיר את הניגון יש ימים בהם על פי המנהג 'מותר' לשיר את הניגון (הם: כל חודש אלול, וחודש תשרי עד אחרי שמחת תורה).

את כובד הראש המתלווה לקביעות ומנהגים אלה, נוכל למצוא בתשובתו של כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע למי ששאלו האם בעת התועדות - שלא בימים בהם נהוג לשיר את הניגון - אפשר לשיר את 'ארבע בבות', השיב שהחבר תלוי בה-רגשת הלב. אם החסידים המתועדים יחזיו חשים התעלות כמו בתוועדויות הקבועות בחצר הקודש, הם יוכלים לנגן את הניגון, ולא זו בלבד:

כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע הורה, שכאשר יש ספק או שאלה האם אפשר לנגן את 'ארבע בבות', יש להפנות את השאלה לרב פוסק הלכות.

עד כדי כך.

כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע בשירת ד' בבות - י"ט כסלו תשל"ב

חסידי ליובאוויטש. ראה מסגרת), והשיב: 'ודאי! ארבע בבות היא ניגון המביא לתשובה, ונגינתו מעוררת את ר"ג מידות הרחמים!'³

תיאור מיוחד נשמר באחד מספרי הזיכרון, על אותו חנוכה שלפני הימוט מוסדי עולם, בו הופיע הכנר החסידי רבי מיכאל אהרן זליגסון זצ"ל הי"ד, חסיד חב"ד שהיה מפליא פלאות בכינורו בקראקוב, במעמד הדלקת הנרות של הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן זי"ע הי"ד שהתיישב באותה תקופה בקראקוב מלאת החכמים והסופרים.

הרבי מבאיאן סיים אז את הדלקת הנרות בתוך המנורה המפוארת ונעמד בדחילו לצד המשקוף כאשר ידו מונחת על המווזה. באותו רגע הניף ר' מיכאל אהרן זליגסון את הקשת והחל לפרוט על מיתרי הכינור. צלילים מווככים של 'ארבע בבות' מילאו את חלל ההיכל. הנוכחים - שרובם לא שרדו את המוקד האושוויצני - לא יכלו יותר לנטוש את הזיכרון העז של מחזה ה'דחילו ורחימו' של ההיכל ההומה באלפי יהודים נרגשים המביטים בעיניים מוצפות ברבי הקדוש, נצר המלכות הרוז'ניאית, העומד בדביקות בצד אחד, ואת הכנר החסידי הפורט בד' ביקות משלו בצד האחר והילה של עולם האצילות מקיפה את שניהם.

ומקראקוב המעטירה אל וויליאמסבורג של ימי ה'ראשיתך מצער'. בווייליאמסבורג התגורר הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ' זצוק"ל, מייסד ישיבת 'תורה ודעת', ומי שחלק עצום מקיום התורה בארצות-הברית בימינו נוקפת לקופת זכויותיו המתפקעת. רבי שרגא פייבל היה 'מבין' אמתי ברוי חכמת הנגינה והיה מוכיח לא אחת את אמרתו של בעל התניא זי"ע: "כל מי שאין לו הבנה בנגינה, משמע: אין לו הבנה בחסידות!"⁴

אחד מתלמידי ישיבתו, בחור שהנעים הקב"ה את קולו והעניק לו את חוש הנגינה, עלה לבקר את רבי שרגא פייבל באישון ליל התקדש חג הפסח. הוא רצה לראות בעיניו את רבו באותה שעה נפלאה בה מצה ומרור מונחים לפניו.

משנכנס אל היכלו של רבי שרגא פייבל, מצא התלמיד להבה של אש בדמותו של רבו. רק הבחין רבי שרגא פייבל בתלמידו יודע הנגן ותיכף ביקש ממנו אם הוא יכול לשיר לפניו את השיר של האדמו"ר הר קו מחב"ד. רבי שרגא פייבל לא היה בקי בשיר ובאותה שעה מרוממת הוא חפץ לדבוק בתויו השמיימיים.

החל התלמיד לשיר. הוא שר את ה'בבא' הראשונה, השנייה והש' לישית, כאשר רבי שרגא פייבל יושב נכוו, עיניו עצומות וליבו לוחש כנחלת. לאחר ה'בבא' השלישית הפסיק התלמיד את שירתו. רבו שישב מולו, פתח את עיניו ושאל: "האם סיימת את השיר כולו? כי מרגיש אנכי שחסר משהו... הרי הניגון מיוסד על ארבעה העולמות העליונים. עשייה, בריאה, יצירה ואצילות. ואני מרגיש שעוד לא הענעו אל 'עולם האצילות'..."⁵

המאמר מבוסס על 'ניגון ארבע בבות' - ספי רוי המקיף ש'הגה"ח לב לייבמן שליט"א.

יום שלישי, כ"ד בטבת תש"פ | **המבשר קהילות** | 13